

vidualnosti pravi: dva karakterja ista individualnost. Tudi tip in karakter ni isto. Prvi je analitičen — zunanji izraz (uradniški, proforski, policijski, učiteljski itd.), drugi je sintetičen — notranja zgradba. Individualnost se ne spremeni, karakter se po gotovih močnih pretesih in doživljajih od neke mere spreminja. Za spremembo pa mora biti neka podlaga, kajti sprememba ne zavisi samo od doživlja, ampak tudi od tega, kakšen sem.

Pri tem predavanju menda ni bilo poslušalca, ki ne bi sebe iskal v teh »tipih«, ni bilo pa gotovo nobenega, ki bi mogel reči: sem 100% shicotimik, integrsko ejdetski ali celo »Töpl«.

4. Martin Mencej nam je v svojem predavanju »Vloga domoznanstva v sodobni šoli« prikazal, kako se naj učitelj s šolo vred virača v razmere svojega šolskega okoliša. Šola naj ne stoji izven domačih razmer in pojavov. Učitelj naj se seznanja z vsem bitjem in žitjem naroda, katerega mladino vzgaja. Naj ne ostaja na površju, temveč naj gre v globino, to spozna in iz tega stališča usmerja delo in vzgojo poverjene mu mladine. Študira naj gospodarsko stanje in lastninske razmere svojega kraja, zbira naj ljudsko blago: vraže, ljudska medicina, zdravilne rastline in njih pomen med narodom itd. Spoznati mora socialne prilike: izseljevanje, rojstva, umrljivost, vprašanje nezakonitih otrok, stanovanjske prilike, prehrano, obleko itd. Seznan je naj z gospodarsko-organizatoričnim delom v kraju: zakaj naš človek mogoče ni dostopen za združništvo, zakaj se bolj ne zanima za obč. gospodarstvo, zakaj ne izboljšuje lastnega gospodarstva, kako plačuje davke itd. Zmotno je naziranje učitelja, da naj spoznava le ono, kar bo porabljal neposredno kot snov učnega dela, treba mu je tudi življenjskih osnov in pravičnega gledanja in razumevanja naroda za vzgojno delo.

V daljni Pariz, na svetovno razstavo sta nas povedla visokošolec Kociper Stanko in učitelj Vranc Ernest.

Prvi nam je v karakterističnih potezah podal »Vtise slovenskega študenta iz Pariza«, kjer se je udeležil 9. mednarodnega filozofskega kongresa.

Prikazal je francoske razmere kakršne so (demokracija, svobodoljublje, samozavest, vzgoja) in kako se slikajo pri nas. Tudi Jugoslovenstvo in Slovenstvo zavisita od gospodarske moči in spoštovanja do jezika. Značilnost francoske kulture se izraža v socialnem skrbstvu (otrok, invalid) in v povezanosti življenjskih vprašanj.

6. Na letošnji pedagoški kongres v Parizu nas je popeljal Vranc Ernest. Prikazal nam je strogo povezanost šolstva z gospodarskimi in političnimi vprašanji. Z meščanskim režimom se vedno naznačuje padec šolstva, a s prevzemom vodstva države po zastopnikih širokih ljudskih plasti se kaže porast šolstva. Francosko šolstvo ni na višku, dasi vlada v šoli velika svoboda. ¾ šol je laičnih, a ¼ verskih, v katerih je nadzorstvo strogo, celo na igriščih so razredi ločeni v posamezne predele (šola Issy de Moulineau).

Učiteljstva je 130.000, od teh je 95.000 organiziranih v sindikatu. Učiteljstvo se izobrazuje na učiteljskih s tremi letniki, vendar so na vidiku posebne pedagoške akademije.

Mednarodni kongres je delal v duhu »Miru in napredka v prid otroku«. Predavatelj je prisostvoval delu plenuma (3000 delegatov), ki je obravnaval »Odnose gospodarskega stanja do šole«.

Predavatelj poudarja razvoj franc. mladinskega čtiva in čitanja, v čemer danes Francija prednjači. Prevladujejo basni in romantične dogodivščine v moderni obliki.

Šole so vzorno opremljene z opravilo in modernimi učili (kino, radio, gramofon). Zanimiva je bila tudi razstava šolstva raznih držav.

Za kongres so si Francozi naročili 4 razrede osnovne šole iz Bruslja, kjer so kongresisti lahko spoznali delo po Decrolijevih na-

čelih, ki se tudi pri nas že uvažujejo. Značilnosti: razred ni avditorij, temveč laboratorij, zmerno število otrok, koedukacija, doživljaji itd. Predavatelj je hospitalen v treh razredih: I. r. je obravnaval neko kino-predstavo in v šoli oblikoval v plastilino nastopajoče figure v gibanju. II. r. se je razgovarjal o obisku na živilskem trgu. IV. r. pa je sličil anatomskega instituta, kjer so secirali pravega in pristnega zajca. Značilno je razmerje učiteljev do otrok.

7. Z »mladinoslovnim raziskovanjem v šole dece«, in to s klinično metodo raziskovanja razvoja mišljenja dece po švicarskem pedagogu Jean Piagetu, nas je seznanil profesor višje ped. šole v Beogradu dr. Slobodan Popović. Je to metoda opazovanja in eksperimentiranja. Ugotovil je naslednje rezultate razumevanja misli v predšolski in šolski dobi:

Pedagoška centrala v Mariboru — slovenskemu učiteljstvu

Te dni je izšla 2. številka »Roditeljskega lista« z nenavadno pestro in aktualno vsebino ter v povečani nakladi. V kratkem bo v rokah poverjenikov na poedinih šolah, od katerih vnebo odvisno, ali se bo list držal ter ne bo — kakor že toliko drugih — po nekaj mesecih klavnega življenja za vedno izgubil v pozabi. Da je potreben, vemo. O tem nas uverjajo mnoge izjave iz vrst staršev in učiteljstva. Da pa se vzdramo, potrebujemo čim več redno plačujočih naročnikov. In pri tem prosimo za pomoč vse učiteljstvo.

Pedagoška centrala v Mariboru, ki je kot taka v prvi vrsti ustanova in last učiteljstva narodnih šol, je v šestnajstih letih svojega obstoja ponovno dokazala, kako zelo ji je pri srcu podvig učiteljskega stanu. Poskušala mu je služiti s tem, da mu je nudila možnosti čim bolj poglobljenega strokovnega izobraževanja, bodisi s svojo bogato pedagoško knjižnico, bodisi z različnimi tečaji in predavanji. Tako upa, da si je pridobila nekaj zaslug za izredno razgibano pedagoško dejavnost med slovenskim učiteljstvom, ki jo danes srečavamo ob vsakem koraku in ki je slovenskemu učiteljstvu v čast. Tudi akcija za izboljšanje domače vzgoje bo koristila vsaj posredno spet učiteljstvu, ker bo tesneje priklenila dom na šolo in ker bodo starši boljše razumeli težnje sodobne šole ter naporno delo in odgovornost učiteljstva. Naša prošnja za pomoč torej ne poteka iz egoističnih razlogov ter je upravičena.

Kakor l. smo poslali tudi 2. številko »Roditeljskega lista« vsem šolam — izvzemši onim, ki so pošiljko izrecno odklonile — s prošnjo, naj nam zanj pridobijo med starši naročnike. Mnoge šole so se že doslej presenetljivo potrudile in nam poslale po 30 in celo več naročnikov, nekatere pa so nam pošiljko vrnilo, ne da bi jo vobče odprle... Največ šol nam še ni odgovorilo, kar je spričo začetka šolskega leta razumljivo. Kot optimisti verujemo, da bodo razpečale vse dopolne številke in jih še zahtevale ter nam vsaj do konca oktobra — recimo do 20. — poslale pobrano naročnino (po možnosti vsaj polletno) in sezname s točnimi naslovi naročnikov. Prepričani smo, da bodo starši v osebnem razgovoru brez težave spoznali pomen novega lista za svoje vzgojno delo, se ogreli zanj in ga naročili. Prav tako smo prepričani, da bi se celo na manjših šolah lahko dobilo vsaj nekaj naročnikov. Lepo priliko za propagando nudijo tudi roditeljski sestanki, o katerih bo list prav rad poročal, če bo prejel primerna poročila. Naročnina 24 din gotovo ni previsoka, a vprav radi nizke naročnine nam je potrebno zbrati vsaj 5000 naročnikov. Dosegli jim bomo, ako nam učiteljstvo na vseh šolah v Sloveniji pomaga.

Dobro vemo, kako zelo je preplavljeno slovensko učiteljstvo s posli te vrste, saj

a) otrok smatra, da mislimo z ustmi, besede so strogo vezane na objekt, b) do 10. leta je misel »glas v glavi«, misliiti znači govoriti, c) okoli 11. leta se zgubi realizem, misel se loči od materije, lokalizacija misli v glavi. Eksperimentator mora delati s polnim kontaktom z otrokom, ki ga raziskuje. Raziskovalec se neprisiljeno razgovarja z otrokom, medtem pa njegov pomočnik neopaženo beleži njegovo izražanja: ustna, vedenje, geste itd. Predavatelj je s pomočjo učiteljev — svojih bivših učencev — raziskoval otroke na 6 šolah v Srbiji. Rezultatov še ni objavil, ker niso dovoljno verificirani. Ugotovil pa je, da bodo mogli dati le učitelji osnove za poznavanje naše nar. duše, za to delo pa jim je treba temeljite psihološke izobrazbe.

(Dalje prihodnjič.)

Ledinek M

stanovski tovariš in družabnik. Ljudstvu je bil po svoji zmožnosti in izkušnjah vsekar pri rokah s svojimi nasveti. Zato je pa užival obče spoštovanje, četudi ni silil v ospredje. Tov. Završniku bo ohranjen svetel spomin.

† Ljudmila Šoba - Šircelj

Zdole, 29. sept.

Danes smo spremili na njeni zadnji poti tovarišico Ljudmilo. Z njeno smrtjo je začela učiteljstvo zdolske šole občutna izguba, ki jo bo le težko nadomestiti. Zgubili smo z njo našo marljivo, vestno učiteljico in vzgojiteljico, ki je posvetila vse svoje moči delu v šoli, posebno pa vzgoji tukajšnje mladine.

Po dovršenih študijah leta 1905. je nastopila službeno mesto v Postojni. Na tukajšnji šoli je nastopila službo že leta 1907. in ravno na današnji dan pred tridesetimi leti je bila njena prva pot v naš šolski okoliš. Držeč se načela, da more učitelj in vzgojitelj koristiti svoji okolici le tedaj, ako dalje časa vztraja v istem kraju, se tudi ona ni odločila, da bi prosila drugam, četudi na boljše mesto. Po rodu sicer meščanka, se je v svoji vnemi za šolo z lahkoto vživela na vasi.

Ves čas svojega 32letnega dela v šoli je vršila svojo službo z največjo točnostjo ter bila v tem pogledu ne samo vzor šolski mladini, temveč tudi zgled stanovskim tovarišem in tovarišicam. Bila je doba, ko je poučevala na šoli sama vse razrede in ni čuda, da je tak napor izpodkopal njeno zdravje. Ko jo je v zadnjem mesecu težka bolezen priklenila na postelj, je imela tudi okrutna smrt le lahko delo, ko je pretrgala nit njenega mnogo obetajočega življenja. Še v tej boleznij je mislila na šolo in večkrat je hotela v svojem vročnem stanju s postelje v šolo, zatrjujejo domačim, da jo vabi šola, da jo kličejo šolski otroci. Kako pa ji je bilo tudi vse prebivalstvo vdano, s kako ljubeznijo je sledila mladina svoji vzgojiteljici.

Poleg dela, ki ga je rajni nalagala šola, pa se je zavedala tudi svoje stanovske dolžnosti, kajti bila je ves čas članica učiteljskega društva ter marljivo posečala društvena zborovanja, na katerih se je skupno z ostalimi tovariši in tovarišicami borila za stanovske pravice.

Tovarišica! Ni Ti bilo dano, da stopiš še po nekaj letih službe v zaslužni pokoj in da v miru preživiš na svojem domu, ki si ga toliko ljubila, jesen svojega življenja. Zatrdo pa smo prepričani, da Ti bo naklonil Vsemogočni za Tvoje delo oni trajni mir, ki Ti ga svet sploh ne bi mogel dati.

Ne objukuje danes svoje družice ob svežen grobu samo globoko užaloščeni mož, ne plakajo nad prerano Tvojo smrtjo samo sestre in bratje ter sorodniki, ne tožijo za Tabo samo Tvoji stanovski tovariši in tovarišice, ne ihti ob gomili v globoki žalosti samo šolska mladina, temveč se je orosilo oko slehernemu, ki Te je danes spremil na Tvoji zadnji poti. Ohranili Te bomo v trajnem spominu, bodi Ti zemljica lahka, spavaj v miru.

V Mariboru, dne 1. oktobra 1937.

Pedagoška centrala v Mariboru.

Gustav Šilih, s. r. Alfons Kopriva, s. r.
t. č. predsednik. t. č. tajnik.

† Tovarišu Završniku Karlu in spomin

V soboto, 2. oktobra je umrl tovariš Karol Završnik, šol. upr. v p. v Kranju. S pokojnim tovarišem Završnikom zgubimo zvestega stanovskega tovariša, boreca za napredek šole in učiteljskih pravic. Nikdar ni omahoval. Dosleden svojim načelom je bil član učiteljskega društva in drugih učiteljskih ustanov. Rojen je bil v Kranju 1864. ter je napravil učiteljsko maturo leta 1884. Vso svojo službeno dobo, do upokojitve 1925. leta, je prebil v Dupljah pri Trzinu. Vse svoje zmožnosti je posvetil pouku in vzgoji izročene mu mladine. Poleg tega se je udeleževal tudi pri gospodarskih, humanih in nacionalnih društvih v kraju in v okraju. Veselje je imel posebno do vrtnarstva, sadjarstva in čebelarstva. Bil je vodja gasilske čete. Bolehal je že dalje časa. Pokojnik je bil nadvse ljubezniv in vesel

Splošne vesti

VSEM UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Letošnja banovinska skupščina je uvidela potrebo, da pričrno intenzivneje delati na vprašanih obmejnih in manjšinskega šolstva. Na predlog odseka za obmejno in manjšinsko šolstvo je bil izvoljen za poročevalca tov. Mirko Vauda, učitelj v Sv. Marjeti ob Pesnici, predsednik sres. učit. društva Maribor — levi breg.

Če hočemo uspešno delati, je potrebno, da je poročevalec v stalnih in intenzivnih stikih z obmejnimi sreskimi društvi in društvi, na katerih teritoriji so manjšinske šole.

vas Leskovce, kjer se vrši dejanje povesti, ki je bogato na »idiličnih« sličicah iz prvoletnega učiteljstva. Stanovanje, kje dobiti hrano, kje človeka, ki ti bo pomagal pri spoznavanju vaškega miljeja, vsa ta vprašanja kričijo iz Kajčeve »Tilke«. Vse to pa prepleta še ljubezen, ki je pač nujna spremljevalka mladih let učiteljice Tilke, sama na sebi pa je lahko ta ljubezen skoro še samo platonska, ker je dobil učiteljski stan poleg »zaščite« mater učiteljice, še celibat... Zgodba učiteljice Tilke se konča srečno, skoro kontrastno za učiteljske vaške prilike. Manj sreče imajo ostale osebe povesti. Farka, tip nadučitelja, ki pozna samo svoje dobro, je opisan skoro premilo, premehko. Največ tragike nosi življenje učitelja Tineka, radi čestih premetitev »letečega Holandca« imenovanega. Življenje nam kaže, da je teh »letečih Holandcev« vedno več. Pri Tineku bi se lahko še marsikaj povedalo, ker so ravno ti »leteči Holandci« največje žrtve našega stanu in najvidnejši liki sodobnega učiteljskega življenja.

Kot ozadje te povesti slika Kajč barvito življenje prekmurske vasi, ki je tudi bogata na grehih »vodčev« družbe. (Zdravnik dr. Kiraly in njegov »zdravljenec«.)

Kajčeva »Tilka« je gotovo pozitiven prinos k perečemu učiteljskemu vprašanju, mnogim bo dala pobude za razmišljanja, mnogim pa je tudi memento obupnih učiteljskih prilik, katerih rešitev je neodložljiva, kričeča... Marsikateremu učiteljskemu razočaranemu življenju je »Tilka« spominska »cvetka« na poti v učiteljsko delovanje, marsikateremu bo pa pozneje, »ko bodo zvezde lepš' sijale«, zanimiva slika dobe, v kateri živimo, tvorimo in upamo...

Švajger Zmago.

Ob Kajčevi „Tilki“

Te dni je na slovenskem knjižnem trgu opaziti zopet malo življenja. Založbe nam pošiljajo na šole obširne prospekte svojih knjižnih programov, obetajo nam dela svetovne slave in vrednosti, dela, ki so pravi biseri v literaturi — žal v prevodu. Domačih del skoro ni videti v nobenem, čeprav še tako skromnem prospektu. Le tuje, le tujina, ta bo rešila, kar ni zmogel stoletja slovenski človek. Še nekaj let, in slovenski jezik bo dobil svetovno »slavo«, kot jezik, v katerega se najlepše prevaja...

Da ne bo krivice, res je, saj še izhaja letno nekaj slovenskih domačih knjig, ali povečini so to izbrani spisi naših klasikov, jubilejni zborniki in spomini naših še živečih veličin, knjig, ki bi pa bile zajete iz sodobnega našega življenja, polnega nesoglasij, krivic in trpljenja, ki je včasih res samo naše, pa skoro ni.

Med pisatelje, ki skušajo vsaj malo zajeti sodobno življenje in črpati iz njega propovedno snov, spada tudi Milan Kajč.

Naš učiteljski stan je radi svoje številnosti in radi nujne povezanosti z življenjem najširših ljudskih plasti že dokaj časa hvaljezna snov našim književnikom. Vsi naši pisatelji, ki so v svojih delih iskali stika z resničnim življenjem naše vasi, so naleteli na učiteljevo življenje in delo. Podoba učitelja, ki so jo tekom časa izoblikovali naši pripovedniki, dobiva vedno zanimivejše oblike. Včasih lahko človek vtrepeta ob posameznih likih te podobe, ko vprašujoče gledajo vate Jeperski učitelj, Kačur, Stilič, Irma, Olga, Lora... Marta, ki še čaka oblikovalca in bi-

Milan Kajč

čarja dobe, ki po snovi ni nič manj zanimiva od naših prevodov iz svetovne književnosti... Vsem tem se je pridružil Kajč s svojo »Tilko«. Tudi Kajč je začrtal potezo v našo podobo v literaturi, potezo, ki je včasih človeško toplja, včasih pa zakrivi človek ustnice v grenak smehljaj in se vpraša: »Čemu nam je treba še Farkašev?« Ko izgine smehljaj, ko govori spet resnica, pa čuješ: »Tudi Farkaš se živijo!«

Kot človek se je Kajč v tej povesti približal učiteljskemu življenju kot malokateri naših pripovednikov. — Učiteljica Tilka je prišla kot novinka v ravninsko prekmursko